

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 507/2023-29

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Andrejom Garom, advokátom, Štefánikova 14, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava II (pôvodne Okresného súdu Bratislava III) v konaní vedenom pod sp. zn. B3-39P/193/2018 (pôvodne pod sp. zn. 39P/193/2018) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava II (pôvodne Okresného súdu Bratislava III) v konaní vedenom pod sp. zn. B3-39P/193/2018 (pôvodne pod sp. zn. 39P/193/2018) **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitostí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie v sume **400 eur**, ktoré mu **je** Mestský súd Bratislava II **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Mestský súd Bratislava II **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **530,86 eur** a zaplatiť jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **nevýhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a jeho argumentácia

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 4. septembra 2023 domáha vyslovenia porušenia jeho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1

Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom všeobecného súdu v napadnutom konaní označenom v záhlaví tohto rozhodnutia.

1.1. Uznesením ústavného súdu č. k. I. ÚS 507/2023-13 z 28. septembra 2023 bola ústavná sťažnosť sťažovateľa prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

2. Ústavný súd považuje za potrebné hneď v úvode ozrejmiť, že od 1. júna 2023 nastali viaceré zmeny v organizácii všeobecných súdov, ich príslušnosti a obvodov (tzv. nová súdna mapa). Podľa § 18n ods. 2 písm. b) zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov prechádza od 1. júna 2023 výkon súdnictva v rodinnoprávnych veciach vrátane vecí podľa prvej a tretej hlavy druhej časti, tretej časti a štvrtej časti Civilného mimosporového poriadku z Okresného súdu Bratislava III na Mestský súd Bratislava II (ďalej len „mestský súd“). Zohľadňujúc uvedené zmeny súvisiace s nadobudnutím účinnosti novej súdnej mapy, ústavný súd ďalej v texte tohto rozhodnutia označuje Okresný súd Bratislava III ako „okresný súd“, a to pokiaľ ide o jeho postup a úkony realizované do 31. mája 2023.

3. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ je otcom maloletých detí [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „maloleté deti“). Napadnuté konanie sa na okresnom súde začalo 19. júla 2018 na základe návrhu matky [REDAKOVANÉ] (ďalej len „matka“), ktorým sa domáhala úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom.

4. Sťažovateľ namieta neprimeranú dĺžku napadnutého konania trvajúceho 5 rokov, ktoré v čase podania ústavnej sťažnosti nebolo právoplatne skončené napriek jeho privilegovanému charakteru. Poukazuje na to, že v konaní boli zrušené štyri termíny nariadených súdnych pojednávaní, pričom v troch prípadoch sa tak stalo bez akékoľvek oznámenia dôvodu okresným súdom. Svojím správaním žiadnym spôsobom neprispel k ústavne neakceptovateľnej dĺžke konania. Postup okresného súdu označuje za neefektívny, zdĺhavý a nesústreďený a navrhuje, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie jeho práv označených v bode 1 a mestskému súdu prikázal konať bez zbytočných prieťahov. Súčasne žiada, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 6 000 eur, ako aj náhradu trov konania.

II.

Vyjadrenie mestského súdu a replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie mestského súdu:

5. Mestský súd vo svojom stanovisku k ústavnej sťažnosti sp. zn. 1Spr/84/2023 z 20. októbra 2023 poukázal na priebeh namietaného konania a správanie sťažovateľa v súvislosti s jeho opakovanými žiadosťami o odročenie nariadených pojednávaní. Pripojil k nemu aj vyjadrenie zákonnej sudkyne [REDAKOVANÉ], ktorá po podrobnom chronologickom prehľade konania uviedla, že ide o zložitý skutkový spor s ohľadom na rodinnú situáciu, konfliktné vzťahy medzi rodičmi a vzťahy medzi sťažovateľom a maloletými deťmi. Postup okresného súdu v konaní bol podľa názoru zákonnej sudkyne sťažovaný prístupom matky v súvislosti s účasťou na odborných psychologických poradenstvách, taktiež prijímanými opatreniami v súvislosti so šírením ochorenia

COVID-19 v období od marca 2020 do marca 2022 vrátane zdravotných dôvodov na strane zákonnej sudkyne v covidovom období a v neposlednom rade správaním rodičov, resp. ich právnych zástupcov, ktorí nepredkladali alebo neskoro predkladali listinné dôkazy a na pojednávaniach predkladali návrhy zmeny petitu návrhu, ako aj priet'ahmi, ktoré spôsoboali rodičia a ich právni zástupcovia opakovanými žiadosťami o odročovanie nariadených termínov pojednávani. V závere vyjadrenia poukázala na svoju vysokú pracovnú zaťaženosť a nedostatočné personálne obsadenie súdneho oddelenia.

II.2. Replika sťažovateľa:

6. Sťažovateľ svoje právo podať repliku v stanovenej lehote ani do rozhodnutia ústavného súdu nevyužil.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, lebo na základe podaní účastníkov je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

8. Ešte pred tým, ako ústavný súd pristúpi k posúdeniu dôvodnosti ústavnej sťažnosti sťažovateľa, považuje za potrebné uviesť, že ústavnou akceptovateľnosťou postupu mestského súdu (v tom čase okresného súdu) v namietanom konaní sa už zaoberal na základe ústavnej sťažnosti matky a oboch maloletých detí, pričom v náleze sp. zn. II. ÚS 203/2023 z 27. júna 2023 vyslovil porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu, mestskému súdu prikázal konať vo veci a súčasne sťažovateľovi priznal primerané finančné zadosťučinenie a náhradu trov konania. V posudzovanej veci sťažovateľ bola predmetom ústavnoprávneho prieskumu opätovne celková dĺžka napadnutého konania, a nielen postup súdu po právoplatnosti nálezú ústavného súdu z 27. júna 2023, tak ako sa domnieva mestský súd, keďže v zmienenom náleze ústavný súd rozhodol o porušení ústavou a dohovorom garantovaných práv matky a maloletých detí, a nie sťažovateľa.

9. V súvislosti s namietaným porušením základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

10. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 12 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“), ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec

bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku a Civilného mimosporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní tvoriacich predmet úpravy týchto poriadkov.

11. Podľa § 2 ods. 1 CMP na konania podľa tohto zákona (civilné mimosporové konania) sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Povinnosť súdu konať v civilnom mimosporovom konaní bez priet'ahov je vyjadrená napr. aj v § 30 CMP, podľa ktorého po začatí konania postupuje súd v súčinnosti s ostatnými subjektmi konania tak, aby bola vec v čo najkratšom čase prejednaná a rozhodnutá, ďalej v § 31 CMP, podľa ktorého súd pokračuje v konaní, aj keď sú účastníci nečinní, ale aj v § 34 CMP, ktorým je vylúčená aplikácia ustanovení Civilného sporového poriadku o koncentrácii konania (vrátane sudcovskej koncentrácie konania).

12. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri poskytovaní ochrany práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorého obsahové komponenty sú v zásade identické s obsahom základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, uplatňuje kritérium významu veci z pohľadu sťažovateľa a v tejto súvislosti diferencuje posudzovanie primeranosti plynulosti konania do troch skupín; ide o konania vyžadujúce primeranú rýchlosť, osobitnú rýchlosť alebo výnimočnú rýchlosť (m. m. III. ÚS 254/2015, III. ÚS 181/2011, II. ÚS 276/2020).

13. Ústavný súd zdôrazňuje, že práve v konaniach, ktorých predmetom je rozhodovanie vo veciach starostlivosti súdu o maloletých, sa zo strany všeobecných súdov vyžaduje efektívne vedenie konania s mimoriadnou pozornosťou a postup súdu s osobitnou rýchlosťou (obdobne I. ÚS 500/2019). V tejto súvislosti poukazuje na judikatúru ESLP, z ktorej vyplýva, že prípady týkajúce sa starostlivosti o deti je nevyhnuté prejednávať so všetkou rýchlosťou (pozri rozsudok vo veci Fiala proti Českej republike z 18. 7. 2006, bod 76, porovnaj tiež rozsudky vo veciach Nuutinen proti Fínsku z 27. 6. 2000, Voleský proti Českej republike z 29. 6. 2004). S ohľadom na uvedené tak povaha napadnutého konania odôvodňovala zo strany ústavného súdu prísnejšie hodnotenie jeho priebehu z toho hľadiska, či v ňom nečinnosťou alebo neefektívnou činnosťou konajúceho súdu nedošlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní boli spôsobené zbytočné priet'ahy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) a s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (rozsudok vo veci Frydlender v. Francúzsko z 27. júna 2000, sťažnosť č. 30979/96) zohľadňuje v rámci okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESLP vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko, m. m. II. ÚS 32/02, III. ÚS 241/2017, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií preto ústavný súd hodnotil aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

Právna a faktická zložitosť veci

15. Pokiaľ ide o prvé kritérium, t. j. právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd uvádza, že predmetom napadnutého konania bolo rozhodovanie o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom, čo nepochybne tvorí štandardnú a početnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Namietané konanie preto nemožno považovať za právne zložité.

16. Ako už ústavný súd konštatoval v náleze sp. zn. II. ÚS 203/2023, predmetná vec sa vyznačovala určitou faktickou (skutkovou) zložitosťou, a to vzhľadom na komplikovanú rodinnú situáciu, ktorá vyžadovala opakovanú potrebu poskytovania odborného psychologického poradenstva, účasť rodičov na mediačných konaniach, ako aj sprostredkovania asistovaných stretnutí otca s maloletými deťmi a potrebu zastabilizovania rodinných pomerov nariadovaním neodkladných opatrení. Uvedené okolnosti značne sťažovali postup súdu a mali jednoznačne vplyv na dĺžku konania. Z tohto pohľadu preto možno predmetnú vec vnímať ako skutkovo komplikovanejšiu, čo ústavný súd zohľadnil pri rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia (napr. IV. ÚS 135/2013, II. ÚS 4/2021).

Správanie sťažovateľa

17. Ďalším ústavným súdom posudzovaným kritériom je správanie sťažovateľa v napadnutom konaní. Po dôkladnom oboznámení sa s obsahom vyžiadaného súdneho spisu ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ mal určitý negatívny podiel na predĺžení namietaného konania, a to v dôsledku jeho viacerých žiadostí o odročenie súdnych pojednávaní (konkrétne išlo o pojednávania nariadené na 13. júl 2021, 9. marec 2023 a 5. september 2023).

Postup konajúceho súdu

18. V súvislosti s hodnotením samotného postupu konajúceho súdu ako tretieho kritéria ústavný súd poukazuje na obsah súdneho spisu, ktorý potvrdzuje priebeh konania opísaný mestským súdom. Sťažovateľ nevyjadril proti nemu výhrady, preto ústavný súd z neho vychádzal ako z nespornej skutočnosti bez potreby bližšieho reprodukovania vykonaných úkonov. V tomto smere považuje ústavný súd za nevyhnutné pripomenúť, že povaha napadnutého konania podmieňovala prísnejšie hodnotenie jeho priebehu ústavným súdom z toho hľadiska, či v ňom došlo nečinnosťou alebo neefektívnou činnosťou k zbytočným prietahom (m. m. I. ÚS 419/2015, III. ÚS 263/2016).

19. Po detailnom oboznámení sa s obsahom súdneho spisu neostáva ústavnému súdu iné než zotrvať na rovnakom konštatovaní ako v náleze sp. zn. II. ÚS 203/2023, že postup konajúceho súdu v napadnutom konaní (začatom z iniciatívy matky 19. júla 2018) nebol optimálny a nesmeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa. Významný podiel na predĺžení namietaného konania pritom malo opakované zrušovanie termínov nariadených pojednávaní z rôznych dôvodov, či už na strane zákonnej sudkyne alebo účastníkov konania, resp. v poslednej fáze konania aj v dôsledku ich (neúspešných) mimosúdnych rokovaní na účel uzavretia dohody o úprave výkonu ich rodičovských práv a povinností k maloletým deťom. Ako však už ústavný súd naznačil, dĺžka konania bola v neposlednom rade ovplyvnená vzájomným hostilným vzťahom oboch rodičov, ktorý následne narušil aj vzťahy sťažovateľa s jeho maloletými deťmi, v dôsledku čoho vyvstala potreba intervencie súdu a nariadenia výchovného opatrenia a uloženia obom rodičom a maloletým

deťom povinnosti zúčastniť sa odborného psychologického poradenstva a následného vyhodnocovania výsledkov tejto spolupráce.

20. Pokiaľ ide o obranu mestského súdu, resp. zákonnej sudkyne, spočívajúcu v argumentácii o množstve vecí v poručenskom oddelení a nedostatočnom personálnom obsadení, ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezabavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (IV. ÚS 442/2021). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov nie je pomenovanie príčin prietáhov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu. Rovnako účelom ústavnej sťažnosti nie je dospieť k záveru, či príčiny majú objektívny alebo subjektívny charakter (III. ÚS 103/2021).

21. Podľa názoru ústavného súdu sú zistené skutočnosti postačujúce na vyvodenie konečného záveru, že celková dĺžka napadnutého konania (viac ako 5 rokov na jednom stupni všeobecného súdnictva) bola z ústavného hľadiska zjavne neprimeraná a neakceptovateľná, a to aj vzhľadom na predmet konania a jeho význam pre sťažovateľa. Ústavný súd preto vyslovil, že postupom mestského súdu (pôvodne okresného súdu) boli v napadnutom konaní spôsobené zbytočné prietahy, čím došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výrokovvej časti nálezu).

IV.

Príkaz konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

22. Vzhľadom na skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu už mestský súd rozhodol vo veci samej rozsudkom č. k. B3-39P/193/2018-1800 z 2. novembra 2023 v spojení s opravným uznesením z 24. novembra 2023, ktorý doručil účastníkom konania, ústavný súd nevyhovel návrhu sťažovateľa na uloženie príkazu mestskému súdu konať bez zbytočných prietáhov (bod 4 výroku tohto nálezu).

23. Ústavný súd v danom prípade pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESĽP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, považoval za spravodlivé priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 400 eur (bod 2 výroku tohto nálezu). Vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľa na priznanie finančného zadosťučinenia nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu). Pri rozhodovaní pritom prihliadol na správanie sťažovateľa v napadnutom konaní (zavinenie odročenia niekoľkých nariadených súdnych pojednávaní) a už deklarovanú skutkovú zložitost' veci spôsobenú komplikovanou rodinnou situáciou danou vysoko narušenými vzťahmi medzi rodičmi, ako aj medzi sťažovateľom a jeho maloletými deťmi, ktoré sa konajúci súd s pomocou nariadeného odborného poradenstva snažil reparovať.

V.
Trovy konania

24. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania celkom v sume 530,86 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

25. Pri výpočte náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby realizované v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) á 208,67 eur a režijný paušál 2-krát á 12,52 eur. Ústavný súd priznanú odmenu zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), t. j. o sumu 88,48 eur, pretože právny zástupca sťažovateľa je platcom DPH.

26. Priznanú náhradu trov konania je mestský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu, a to do dvoch mesiacov od jeho právoplatnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. januára 2024

Miloš Mad'ar
predseda senátu